

Reisebrev 08

Funafuti og Nukufetau

Tekst: Arild Solheim Bilder: Bård Sæther, Ivar Tømmerdal, Torbjørn Sand og Arild Solheim

Jeg må innrømme at det begynner å bli slitsomt. Vi opplever stadig interessante og spennende ting. Tanken var opprinnelig å skrive et reisebrev for hele oppholdet i Tuvalu, men det ble for langt. Da ble det naturlig å dele ved:

Skifte av mannskap

Tiden kom for bytte av mannskap. Først skulle Torbjørn og Ivar komme på søndag 16. april med flyet fra Fiji. I halv-tolv-tiden dro vi i land og slo oss ned på Filamona, Bård, Marit og jeg. Der hadde vi utsikt rett ut på flystripa. Like etter kom brannbilen med sirenen og straks etter landet flyet, et tomotors turboprop-fly for vel 20 passasjerer. Jo da, de var med begge to. De var litt snurte på grunn av tittelen "kanaljer" jeg ga dem i reisebrev nr. 6, men vi kom sånn noenlunde overens likevel.

Flyet fra Fiji i ferd med å ta bakken

For å skremme dem litt, sa vi at de helst burde ta drosje for båten lå på den andre siden av byen, men de hadde sett byen og båten vår fra flyvinduet og visste at det bare var knapt 100 meter å gå.

Om kvelden hadde vi planlagt kombinert velkomst- og avskjeds-party med innslag av lokale spesialiteter. På Ocean Restaurant hadde vi ordnet spesialbestilling på

Ivar var rask med å prøve badevann og snorkelutstyr

stekt tunfisk med brødfruktstappe. Emanuel hadde fått i oppdrag å skaffe sur-toddy, gjæret palmesaft.

Da tiden var inne, dro vi i land og vandret til Ocean Restaurant via Te Pule Road. Dessverre hadde de ikke fått tak i brødfrukt,

Yndlingsgata vår inn til høyre

så det ble chips i stedet. Emanuel kom med Sur-toddyen, men han hadde vært litt tørst, så han hadde drukket halve flasken på forhånd. Drikken var melkeaktig som nysatt gjærsats, men frisk og sprudlende. For øvrig hadde vi det bra.

Neste dag skulle Marit reise. I god tid dro vi i land og plasserte oss på Filamona. Mens vi satt der, kom Gilliane. Hun hadde med et halsbånd av sneglehus som hun hengte rundt halsen på Marit. Det er en av tradisjonene her på Funafuti. Vi så enkelte som sikkert hadde over 20 halsbånd idet de gikk om bord på flyet. Salget av håndarbeid foran terminalen gikk strykende.

Marit er klar med pass og billett for å reise

Snart gikk også Marit om bord i flyet, godt fornøyd med en spesiell og opplevelsesrik ferie.

Torbjørn med styresylindere og litt av pakningssettet til generatoren

Reservedeler

Med det nye mannskapet, fikk vi sårt etterlengtede reservedeler om bord. Styresylindere som vi stadig har gått i angst for at den skulle bryte sammen, hadde vi nå en ny å sette inn. På Simrad i Egersund hadde de oppsporet en leverandør i Spania, som vår Sponsor, GMT ved Roger Sjømark, hadde fått bestilt og levert til Torbjørn.

Reservedelene til generatoren, som skar seg underveis fra Honolulu til Majuro, ble bestilt fra England og brakt til Norge av Torbjørns kollega, Peter Harvey.

Vi takker meget for hjelpen til de som har hjulpet oss å skaffe reservedelene.

Pengeknipe

Det begynte å bli fjære på dieseltankene. Vi var nødt til å bunkre før vi gikk herfra. Diesel koster penger og her var det kun kontanter som gjalt. Utstyrt med visakort gikk jeg til

banken, National bank of Tuvalu. ATM-automat fantes ikke her, så jeg måtte til skranken for å spørre. Verken visa eller noen som helst slags kort var brukbart i Tuvalu. Eneste måten var å få overført penger fra min bank i Norge via Westpac Banking Corporation i Sydney til banken her. Jeg sendte brev til banken min via e-post.

Nå var det tirsdag før Påske og mange heime tar gjerne ferie da. Først på onsdag, 4. påske over ei uke senere fikk jeg kontakt med Banken over satellitt-telefonen. Overføring var ikke så enkelt. Man måtte ha et IBAN-nr. til banken her, men slik luksus hadde de ikke. Det endte med at vi ga opp hele pengeoverføringen og skrapet sammen så vi fikk fylt 1100 liter diesel. Så fikk vi heller spare på resten av kontantene.

Nukufetau

Torsdag, etter at vi hadde fått ny diesel om bord, satte vi kursen for Nukufetau. Utenfor revet heiste vi seil og slukket motoren. Det var dårlig vind rett aktenfra, men vi gjorde 2 – 3 knop. Det nye mannskapet gled godt inn i vaktsystemet vårt med 2-timersvakter.

På vei mot solnedgangen

beskjed om å melde oss for politiet når vi kom fram. Vi hadde med oss mannskapsliste og kopi av Bårds og mitt pass. Vi fikk straks hjelp til å finne fram til lensmannen. Vi traff ham på stien mellom husene. Det var helt uformelt. Han var kledd som alle andre, i sarong eller lavalava som det

Vi nærmer oss åpningen i revet på Funafuti

Da det lysnet av dag igjen, rundet vi sørspissen av Nukufetau. Fire timer senere droppet vi anker utenfor Savave ved vestenden av Nukufetau. Det var her folk bodde.

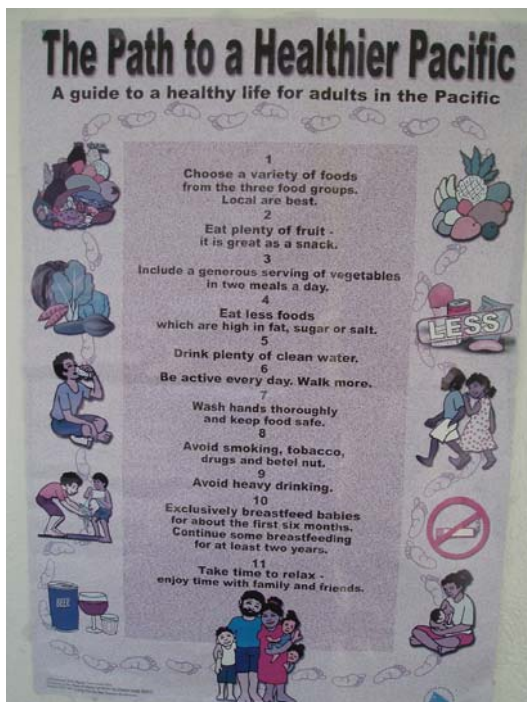
Etter en velfortjent frokost dro vi i land. Det var langgrunndt her som på Abemama og Tabiteuea, men det var sprenget ut ei renne slik at det gikk an å gå til lands med gummibåten selv om det var full fjære.

Vi måtte søke om løyve i Funafuti til å få dra til Nukufetau. Det ble innvilget, men vi hadde

Hovedgata på Savave

het her. De hadde faktisk fått telefon dagen før om at vi kom. Ellers var alt i orden.

Oppslag ved inngangen på sykestua

Andre dagen dro vi relativt tidlig i land. Det var en god del folk inne på land da vi kom. De stelte til "feast" eller etergilde som vi heller burde kalle det på norsk. Bakgrunnen var at en eldre mann døde for 5 dager siden. Dette var innspurten på begravelsesseremoniene. En del kvinner var i ferd med å flette kurver av palmeblad for å bruke til å ha maten på. Ellers hadde de laget en

Langs stranda på Savave kunne vi finne en og annen kano av den tradisjonelle typen laget av en uthult trestamme

Landsbyen her hadde et helt eget særpreg. Det var et regulært rutenett av stier. På hver firkant sto et bolighus murt opp av betongstein og med bølgeblekketak. Rundt om var det kokospalmer, pandanus og brødfrukttrær. Det var stort sett ganske velstelt. Det var en sti som var bredere enn de andre, faktisk stor nok til at eneste bilen på øya, en liten lastebil, kunne kjøre der. Det var liksom hovedgata. Vi fulgte den og kom forbi telefonsentralen, banken, skolen og sykestua etter tur. Det var ikke store etableringer. Sykestua hadde to ansatte pleiere hvorav den ene hadde permisjon. Den store kirka så nesten europeisk ut i stilen. Den var sentralt plassert med fotballbanen og tre maneapaer rundt seg.

Kirken på Nukufetau

"umu", en jordovn som de stekte svin i, på samme måte som de gjorde før i tiden da de var kannibaler og stekte menneskekjøtt.

Vi gikk oss en tur igjen, men så begynte det å striregne. Ei dame inviterte oss inn under et tak hvor vi satt sammen med en gruppe kvinner og noen barn. Vertinnen het Stella, hun bød på mat og drikke. De hadde blodmat etter griseslaktninga tidligere i dag, men jeg takket nei. Bård fikk seg ei brødskive. Og så fikk vi kaffe. Vi

visste ikke det var kaffe før Stella sa det. Vannet var så vidt farget, og så var det tilsatt sukker. Det var godt som tørstedrikk.

Barna var spesielt interessert i oss. De ville gjerne at vi skulle ta bilde av dem, men de skulle alltid vise V-tegn med fingrene foran ansiktet. Så skulle de se på skjermen etterpå. Det var spesielt ei lita tøtte som smeltet hjertene våre, og det var Manolita.

Da regnværet var over, fikk vi se når de åpnet umo'en. Den hadde stått og godgjort seg i flere timer. Først kostet de av sanden, så tok de av flere lag med pandanusmatter.

*Små hjerteknuser.
Manolita til høyre*

*Umu'en med stekt svinekjøtt er åpnet
Stella*

stekt svinekjøtt. Det var en matoverflod som om de skulle fø en hel millionby. Her, tenkte vi, må det bli litt på oss også. Vi sto nesten å siklet der vi så de stadig bar inn mer mat. Vi dro om bord og spiste en lett lunsj for ikke å ødelegge appetitten.

Litt av overfloden i maneapaen

Da vi dro i land senere, var all maten borte. Vi fikk ingen invitasjon. En mann fra Fiji som vi traff der, fortalte at bare en liten del av maten ble spist. Resten ble kastet til grisene neste dag. Skuffet dro vi om bord igjen.

Søndag formiddag tilbrakte vi på revet. Det var to små holmer ved innløpet til lagunen. Den ene var bare sand og het karakteristisk nok, Sand Island. Ettersom

Torbjørn Sand (th) på Sand Island

Torbjørn heter Sand til etternavn, måtte han jo utropes til konge på øya. Den andre hadde en enslig palme, men lignet ikke akkurat den vi kjenner fra vitsetegningene, men jeg tror ikke man kommer nærmere.

Kun en palme, men å finne en holme slik som i vitsetegningene er trolig umulig

Vi snorklet også på revet. Det var enda klarere vann enn hva vi hittil hadde sett. Vi så også nye arter av fisker. Men dette var ganske nært innløpet til lagunen. Da kan det ofte være grå-hai i farvannet, og den kan være farlig. Jeg fikk også øye på en som kom i mot meg, og den virket ganske grå. Jeg hadde med undervannskamera, og da den var på det nærmeste, 4 – 5 meter, tok jeg bilde. Vi får se hva det blir når filmen er fremkalt. For øvrig tenkte jeg at faren ved hai er atskillig overdrevet og svømte rolig til lands.

Retur til Funafuti

Vi bestemte oss for å starte tilbake til Funafuti samme dag. Det var to årsaker. Den ene var en diesellekkasje på et rør på motoren. Det dryppet en gang hvert femte sekund når motoren gikk. Vi måtte ha tid til å finne løsning på det i Funafuti. Den andre grunnen var Bombedagen.

Det blåste flau vind da vi lettet anker i femtida på ettermiddagen, og det fortsatte det med under hele overfarten, rett imot. Men sjøen lå flat som et stuegulv.

Rett utenfor revet på Nukufetau fikk vi besøk av en flokk delfiner. De leiket seg rundt båten i sikkert over en time mens mørket gradvis senket seg.

Vi delte natta inn i to-timers-vakter. Hver halvtime sjekket vi diesellekkasjen, men den ble verken verre eller bedre. Klokken 7 på morgenen begynte vi innseilingen gjennom åpningen i revet. I ti-tida nærmet vi oss vår gamle ankerplass.

Gjensyn med Pantarai

Da vi var nær nok, så vi at det lå en seilbåt for anker der. Bård hentet kikkerten. Det var Pantarai, tyskerne vi traff på Tarawa. Vi trodde de hadde seilt rett til Vanuatu. Vi hadde så vidt rukket å fått i oss en forsinket frokost da Cornelius og Helmut kom over en tur. De hadde fått forlenget oppholdstillatelse og hadde seilt direkte fra Tarawa og hit. De ankom i går.

Bombedagen

23. april 1943 nådde krigen sitt klimaks på Funafuti. Stedet var inntatt av amerikanerne og det var varslet om japansk bombeangrep. Befolkningen hadde søkt ly i kirken. En amerikansk soldat kom og beordret alle over i et bomberom. Få minutter etter ble kirken bombet og lagt i ruiner. Siden er bombedagen blitt feiret hvert år. I år falt dagen på en søndag. Derfor ble den flyttet til mandag.

Helmut og Cornelius hadde allerede vært på land og truffet Emanuel. Han hadde sagt at feiringen skulle begynne klokken sju i ettermiddag i maneapaen ved siden av kirken som ble bygget opp etter krigen.

Vi hadde noen ærender i land på formiddagen. Da traff vi Emanuel. Han virket mildt sagt stresset. Begivenhetene startet allerede straks etter lunsj og ikke kl 7 som han hadde sagt til Tyskerne. Vi lovt å gi dem kontrabeskjed.

Det hele var allerede i gang da vi kom til maneapaen. Det var et fargerikt syn. Det var to grupper kledd i fargerike kostymer som delte hver sin halvdel av maneapaen. Fremst i hver gruppe var det tre rekker, to med kvinner og en med menn, som danset mens resten satt på gulvet og sang av full hals og noen som trommet. Midt i sto dirigenten. De to lagene skiftet om å opptre. Det var ikke mange tilskuere. De som var, satt langs ene langveggen. Jeg sto ved inngangen midt på langsida med videokamera. Etter hvert fant jeg ut at melodien de sang var den samme. Teksten var nok forskjellig, men det var ikke godt for meg å høre.

Dansen i maneapaen

Siste tiden på Funafuti

Tiden når Ivar skulle reise, nærmet seg. Fremdeles er det pengeknipe, men med litt sparing, holder vi det gående. Vi har det vi trenger om bord, så vi klager ikke. For øvrig har vi det bra.

Med vennlig hilsen fra Havaiki